

Y PANEL TROSOLWG ANNIBYNNOL AR WASANAETHAU MAMOLAETH

Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg

Adroddiad Cynnydd Chwarterol
Crynodeb Gweithredol
Y gwanwyn 2020

RHAGAIR

Ar 30 Ebrill 2019, yn dilyn cyhoeddi adolygiad a gynhaliwyd ar y cyd rhwng Coleg Brenhinol yr Obstetryddion a'r Gynaecolegwyr a Choleg Brenhinol y Bydwagedd, cyhoeddodd y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ei fod yn rhoi'r gwasanaethau mamolaeth yng nghyn Fwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf mewn 'mesurau arbennig'.

Fel rhan o becyn o fesurau a luniwyd i gefnogi'i ymyriad, penododd y Gweinidog banel annibynnol i ddarparu'r oruchwyliaeth sy'n angenrheidiol i sicrhau bod Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg yn mynd i'r afael â'r methiannau a ganfuwyd gan y Colegau Brenhinol mewn modd amserol, agored a thryloyw sy'n rhoi'r menywod a'r teuluoedd yr effeithiodd yr adolygiad arnynt wrth galon y broses.

Ar hyn o bryd mae'n ofynnol i'r Panel adrodd ar gynnydd i'r Gweinidog bob chwarter. Mae'r adroddiad yma, y trydydd a gyhoeddwyd hyd yma, yn cynnwys misoedd Ionawr, Chwefror a Mawrth 2020.

Mick Giannasi (Cadeirydd)

Cath Broderick (Aelod Lleyg)

Alan Cameron (Arweinydd Obstetreg)

Christine Bell (Arweinydd Bydwreigiaeth)

Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg

Y Panel Trosolwg Annibynnol ar Wasanaethau Mamolaeth

Mae **Mick Giannasi** (Cadeirydd) yn Gadeirydd Gofal Cymdeithasol Cymru. Mae ganddo brofiad helaeth o arwain ar lefel uwch, ac roedd yn arfer bod yn Gadeirydd Bwrdd Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwlans Cymru. Bu'n Gomisiynydd Llywodraeth Cymru ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn ac yn Brif Gwnstabl Heddlu Gwent.

Mae **Cath Broderick** (Aelod Lleyg) yn Gymrawd Anrhydeddus o Goleg Brenhinol yr Obstetryddion a'r Gynaecolegwyr, a hi yw awdur yr adroddiad *Gwrando ar Farn Menywod a Theuluoedd am Ofal Mamolaeth Cwm Taf* a gyhoeddwyd yn 2019. Mae ganddi brofiad helaeth o ymgysylltu â chleifion a'r cyhoedd, ac roedd wedi cefnogi'r ymateb i Ymholiad Kirkup ym Mae Morcambe.

Mae gan **Alan Cameron** (Arweinydd Obstetreg) 26 mlynedd o brofiad fel Obstetregydd Ymgynghorol, a chafodd ei benodi'n Arweinydd Clinigol Cenedlaethol Obstetreg a Gynaecoleg ar gyfer Grŵp Cydweithredol yr Alban ar Wella Ansawdd Gwasanaethau Mamolaeth a Phlant yn ddiweddar.

Mae gan **Christine Bell** (Arweinydd Bydwreigiaeth) dros 30 mlynedd o brofiad o weithio fel bydwraig yn Lloegr. Am ddeg o'r rheini bu'n Bennaeth Bydwreigiaeth, ac mae'n Asesydd Bydwreigiaeth dynodedig gyda Choleg

CRYNODEB GWEITHREDOL

COVID-19

Wrth i'r Panel ddechrau drafftio ei Adroddiad Cynnydd Chwarterol Gwanwyn 2020, roedd maint ac effaith y bygythiad oedd yn gysylltiedig â COVID-19 yn dechrau ymddangos. Hefyd, roedd yn dod yn gynyddol amlwg bod y GIG ar fin wynebu yr her mwyaf sylweddol y mae wedi ei wynebu yn ystod ei hanes o 72 o flynyddoedd. Am y rheswm hwnnw, manteisiodd y Panel ar y cyfle i adolygu ei arferion gweithio mewn ymgynghoriad â'r Bwrdd Iechyd a chydweithwyr yn Llywodraeth Cymru.

Bydd genedigaethau yn parhau beth bynnag fo'r cyfyngiadau ar weddill ein bywydau, ac mae diogelwch a lles mamau a'u babanod yn dal i fod yr un mor bwysig yn ystod y cyfnod anodd yma ag y mae wedi bod erioed. Oherwydd hynny, cytunwyd y dylai'r Panel barhau i roi elfen gyson o drosolwg a chefnogaeth i'r Bwrdd Iechyd ar ei daith wella, er y byddai hynny yn llawer llai yn ystod y cyfnod yma.

Ond, mae diogelwch a lles y cyhoedd, gweithlu'r GIG a'r rhai y mae'r Panel yn gweithio gyda nhw yn hollbwysig. O ganlyniad i hynny, bydd angen gwneud addasiadau er mwyn adlewyrchu cyngor y llywodraeth ynghylch pellhau cymdeithasol a chyfyngiadau teithio. Yn bwysicach na dim, mae'r Bwrdd Iechyd angen lle i fwrw ymlaen â'r dasg hanfodol o baratoi ar gyfer ac ymateb i'r galwadau cynyddol fydd yn anochel o fod arno.

Yn y tymor byr, mae'r Panel yn edrych ar ffyrdd o barhau i gyflawni ei gylch gorchwyl mewn ffordd gymesur sydd yn destun asesiad risg, drwy leihau'r baich gweinyddol ar y Bwrdd Iechyd a gwneud y defnydd mwyaf posibl o weithio o gartref, cynadledda fideo ac adnoddau cyfathrebu mwy rhyngweithiol eraill megis gweminarau a blogio byw.

Mae benywod a'u teuluoedd yn rhan greiddiol o'r broses wella, a bydd y Panel yn gweithio yn ystod yr wythnosau nesaf ar ganfod gwahanol ffyrdd o sicrhau y gall y drafodaeth ddwy ffordd sydd wedi dechrau yn gallu parhau. Bydd gwaith adolygu clinigol y Panel, sydd erbyn hyn yn mynd rhagddo, yn dal yn flaenoriaeth, er y byddir yn effeithio ar gyflymder y cynnydd os gelwir ar aelodau'r tîm adolygu annibynnol i weithio ar y rheng flaen.

Mae datganiad manylach sydd yn egluro sut mae'r Panel yn ymateb i'r sefyllfa bresennol, a'r egwyddorion sydd yn sail i'w benderfyniadau, wedi ei atodi fel '*Atodiad 1*'.

CRYNODEB O GYNNYDD CYNNAR

Yn adroddiad diwethaf y Panel yn Ionawr 2020, casglodd bod y Bwrdd Iechyd yn gwneud cynnydd da o ran mynd i'r afael ag argymhellion y Colegau Brenhinol, ac roedd yn bwylllog optimistaidd y byddai gwelliannau cynaliadwy hirdymor mewn gwasanaethau mamolaeth yn cael eu cyflawni wrth i'r rhaglen waith aeddfedu.

Yn benodol cafnwyd tystiolaeth o gynnydd graddol yn erbyn y 79 cam gweithredu a nodwyd yn y Cynllun Gwella Mamolaeth, ac arwyddion clir – a ategir gan wybodaeth o ystod o ffynonellau mewnol ac allanol – fod y gwasanaeth yn gwella yn fwy cyffredinol.

Roedd y gwelliant hwnnw i'w weld nid yn unig yn nhermau diogelwch ac ansawdd y gofal sy'n cael ei ddarparu, ond hefyd yn y ffaith fod y menywod a'r teuluoedd sy'n defnyddio'r gwasanaeth yn cael gwell profiad, ac yn y ffordd y mae'r gwasanaeth yn cael ei reoli, ei arwain a'i lywodraethu.

Dywedodd y Panel fod y sylfeini ar gyfer gwella parhaus wedi'u sefydlu'n gadarn; arweinyddiaeth effeithiol, trefniadau priodol i reoli'r rhaglen, llinellau llywodraethu ac atebolrwydd clir ac ymrwymiad gwirioneddol i gyflawni newid ar lefel y Bwrdd a'r uwch arweinwyr. Roedd y Bwrdd lechyd yn cydweithio â'r Panel a rhanddeiliaid eraill i gyflawni ei Gynllun Gwella Mamolaeth¹ mewn amgylchedd o graffu a herio.

Mae'r Bwrdd lechyd hefyd wedi canfod bod materion llywodraethu a nodwyd yn ymestyn y tu hwnt i wasanaethau mamolaeth, ac roedd yn dechrau cyflawni cynllun datblygu sefydliadol ehangach, fydd yn canolbwyntio ar ddatblygu arweinyddiaeth a newid diwylliannol.

Er bod cynnydd yn cael ei wneud yn sicr, adroddodd y Panel bod llawer iawn i'w wneud o hyd, a galwodd am gynyddu cyflymder, cydlyniant a disgyblaeth gweinyddol. Roedd yna hefyd faterion, yn benodol y broses aneffeithiol o ddelio â chwynion a phryderon, oedd yn effeithio ar hyder y cyhoedd, ac roedd angen mynd i'r afael â'r rhain ar fyrder ar lefel sefydliadol.

Nododd y Panel nifer o feysydd ble roedd yn disgwyl gweld cynnydd erbyn yr adroddiad nesaf, yn cynnwys datblygu mwy ar y Fframwaith Integredig ar gyfer Asesu Perfformiad a Sicrwydd a datblygu mwy ar y Cynllun Gwella Mamolaeth, er mwyn cynnwys cerrig milltir a thargedau mwy eglur.

Mae'r materion hyn a chrynodeb o'r cynnydd sydd wedi'i wneud yn eu herbyn wedi'u nodi yn fanylach yn Adran 7 yr adroddiad.

CYNNYDD PELLACH YN ERBYN Y CYNLLUN GWELLA MAMOLAETH

Gan adeiladu ar y sylfeini cadarn hynny, mae'r Panel yn falch o adrodd bod y Bwrdd lechyd wedi gwneud **mwy o gynnydd graddol** yn ystod Ionawr, Chwefror a Mawrth 2020.

O ganlyniad i hynny, mae'r Panel yn credu bod y Bwrdd lechyd erbyn hyn **bendant ar y llwybr iawn**, nid yn unig i gyflawni argymhellion y Colegau Brenhinol, ond hefyd, ymhen amser, i ddarparu gwasanaeth mamolaeth y gallan nhw, eu staff a'u cymunedau fod yn falch ohono.

---

¹ Cynllun gweithredu cyfunol yw'r Cynllun Gwella Mamolaeth, sy'n cynnwys 79 o gamau gweithredu i fynd i'r afael â'r 70 o argymhellion a ddeilliodd o adolygiad y Colegau Brenhinol, a'r naw argymhelliad arall a ddeilliodd o adolygiadau mewnol cysylltiedig.

Nid yw hynny yn awgrymu bod y gwaith wedi ei gwblhau, a bydd yn anochel y bydd mwy o heriau a rhwystrau yn ymddangos ar hyd y ffordd. Ond, mae'r Panel yn credu bod gan y Bwrdd lechyd erbyn hyn yr adnoddau priodol, y mecanweithiau priodol a'r bobl briodol er mwyn cyflawni'r gwelliant parhaus sydd ei angen er mwyn cyflawni hynny.

Prif bryder y Panel yn ystod y cyfnod yma o ansicrwydd mawr yw a fydd y Bwrdd lechyd yn gallu cynnal y ffocws a'r ymrwymiad hirdymor sydd ei angen nawr er mwyn adeiladu ar y sylfeini cadarn a grëwyd. Archwilir y pryderon yma yn fanylach yn Adran 7 yr adroddiad.

Yn ystod y cyfnod a adolygir, mae'r Panel wedi asesu tystiolaeth sydd yn rhoi sicrwydd rhesymol iddynt y cyflawnwyd 16 argymhelliaid arall ers yr adroddiad diwethaf, sydd yn golygu bod cyfanswm o 41 wedi eu cyflawni erbyn hyn. Mae hynny yn cynnwys y datblygiadau canlynol:-

- adolygwyd y gwasanaeth profedigaeth ac mae gwelliannau wedi cael eu gwneud er mwyn sicrhau bod cymorth a chwrsela priodol ar gael i bob teulu, er bod grŵp Gorchwyl a Gorffen wedi cael ei sefydlu erbyn hyn gan y fforwm 'My Maternity My Way' er mwyn cynhyrchu mwy o welliannau ar y cyd;
- erbyn hyn mae gan dîm Llywodraethu a Risg mamolaeth adnoddau priodol er mwyn sicrhau y gellir rheoli llwythi gwaith a bod cofnodion Datix (system ar gyfer cofnodi digwyddiadau cysylltiedig ag iechyd a diogelwch) yn cael eu hadolygu a'u graddio, ac y gweithredir arnynt yn briodol a phrydlon;
- erbyn hyn mae holl Aelodau Annibynnol y Bwrdd wedi cael hyfforddiant ar oblygiadau Deddf Dynladdiad Corfforaethol a Lladdiad Corfforaethol 2007, er mwyn deall yn well beth yw eu rôl o ran sicrhau diogelwch y gwasanaethau a ddarperir gan y Bwrdd;
- dyluniwyd a darparwyd rhaglen hyfforddiant orfodol (yn cynnwys hyfforddiant mewn CTG, PROMPT, GAP a GROW²) i'r holl staff meddygol a bydwreigiaeth a llwyddwyd i gyrraedd lefel uchel o gydymffurfiaeth³.

Mae hynny'n golygu bod y Bwrdd lechyd erbyn hyn wedi cyflawni hanner y 79 o argymhellion y Cynllun Gwella Mamolaeth, ac mae gweddill y gwaith yn mynd rhagddo.

Mae hon yn garreg filltir arwyddocaol, yn benodol oherwydd bod cynifer o'r argymhellion a gyflawnwyd, megis y fframwaith llywodraethu clinigol adolygedig a'r rhaglen archwilio clinigol, yn gonglfeini sylfaenol ar gyfer cyflawni'r gweddill.

---

² Gweler y rhestr termau yn Adran 11 yr adroddiad.

³ Dyluniwyd cynllun hyfforddiant fyddai wedi arwain at gydymffurfiaeth lawn erbyn 31 Mawrth 2020. Ond gohiriwyd yr hyfforddiant yng nghanol Mawrth o ganlyniad i'r ymateb i COVID-19, a bydd y nifer fechan o staff meddygol yn Ysbyty Tywysog Siarl, oedd i fod i gael hyfforddiant ar ddiwedd Mawrth, yn derbyn hyfforddiant ar ôl i bethau ddod yn ôl i'r arfer. Mae yna hefyd nifer fechan o staff meddygol yn Ysbyty Tywysog Siarl sydd yn dal heb gwblhau eu hyfforddiant, er bod hynny y tu allan i gylch gorchwyl y Panel. Er hynny, mae'r Panel yn ystyried bod y camau a argymhellwyd gan RCOG wedi cael eu cyflawni'n llawn.

Hefyd, mae'n bwysig pwysleisio, er nad ydynt yn barod ar hyn o bryd i gael eu llofnodi'n derfynol, bod cynnydd sylweddol wedi cael ei wneud yn erbyn nifer o'r 38 argymhelliaid arall. Er enghraifft:-

- mae'r 'Weledigaeth Mamolaeth' (cynllun sydd yn nodi amcanion strategol hirdymor sydd wedi eu halinio â Gweledigaeth Mamolaeth Cymru Gyfan) ac erbyn hyn yn destun ymgynghoriad gydag amrywiaeth o randdeiliaid yn cynnwys cynrychiolwyr benywod a theuluoedd;
- mae rhaglenni arweinyddiaeth, ymwybyddiaeth ofalgar a gwerthoedd corfforaethol (sydd yn rhan o'r cynllun datblygu sefydliadol ehangach) yn cael eu cyflwyno, ac mae lefel y presenoldeb a chyfranogiad wedi bod yn galonogol.

Yn ystod y tri mis diwethaf, mae'r Panel hefyd wedi ailasesu nifer o argymhellion a lofnodwyd yn ystod chwarteri blaenorol er mwyn sicrhau bod cynnydd wedi cael ei gynnal a bod newid wedi cael ei ymgorffori mewn ymarfer. Mae hynny yn cynnwys, er enghraifft, mwy o wiriadau ynghylch argaeledd meddygon ymgynghorol ac amseroedd ymateb a chadarnhad bod aelodau staff allweddol yn cyfranogi mewn cyfarfodydd a digwyddiadau sydd yn gysylltiedig â'r llywodraeth.

Hefyd, cynhaliwyd ymarferiad triongli ar ôl cyhoeddi adroddiad Arolygiaeth Iechyd Cymru (HIW) ar yr archwiliad tridiau dirybudd yn Ysbyty Tywysog Siarl ym mis Tachwedd 2019, er mwyn darparu sicrwydd yr ymdriniwyd â'r materion a nodwyd yn yr adroddiad hwnnw.

Er y cynnydd amlwg sydd wedi cael ei wneud, mae yna nifer fechan o argymhellion y byddai'r Panel wedi disgwyl gweld mwy o gynnydd yn eu herbyn, a bydd y rhain yn destun ffocws newydd yn ystod y cyfnod nesaf. Yn benodol:-

- er bod yr adolygiad Birthrate Plus® wedi cadarnhau bod lefelau staffio presennol yn briodol, mae'r Panel yn disgwyl i gynllun gweithredu gweithlu mwy hirdymor gael ei ddatblygu fydd yn dangos sut y bydd yr adnoddau hynny yn cael eu hoptimeiddio (er enghraifft, drwy leihau salwch a lleihau'r defnydd o oramser) a sut y bydd adleoliadau yn cael eu haddasu er mwyn adlewyrchu patrymau newidiol y galw a ffyrdd newydd o weithio;
- er bod cynnydd wedi cael ei wneud o ran sicrhau bod polisiau, protocolau a chanllawiau ar gael ac yn hygyrch i staff, erbyn hyn mae nifer sylweddol o bolisiau angen eu hadolygu a'u diweddarau. Cytunwyd ar amserlen flaenoriaethol a bydd y Panel yn monitro sut y bydd hynny yn cael ei roi ar waith yn ystod y cyfnod nesaf.

Mae asesiad manylach o'r cynnydd a wnaethpwyd yn ystod y tri mis diwethaf o ran cyflawni'r Cynllun Gwella Mamolaeth, ac yn fwy penodol yn erbyn argymhellion y Colegau Brenhinol, ar gael yn Adran 8 yr adroddiad.

ARWYDDION ERAILL O WELLIANT

Yn ystod y tri mis diwethaf bu llai o adolygu allanol a gweithgaredd archwilio mewn perthynas â gwasanaethau mamolaeth a newyddenedigol y Bwrdd Iechyd o'i gymharu â chyfnodau adrodd blaenorol. Oherwydd hynny, bu llai o gyfle i driongli asesiad y Panel yn erbyn mathau eraill o dystiolaeth.

Ond mae yna wybodaeth arall sydd yn cefnogi asesiad y Panel bod gwasanaethau yn gwella a bod yn hynny yn effeithio'n gadarnhaol ar brofiadau benywod a theuluoedd. Er enghraifft, mae'r arolygon ddwywaith yr wythnos a gynhaliwyd gan y Gwasanaeth Cynghori a Chydgysylltu Cleifion (PALS) wedi parhau i ddangos lefelau uchel cyson o fodlonrwydd ymysg benywod a theuluoedd sydd yn ddefnyddio'r gwasanaethau yn Ysbyty Tywysog Siarl.

Ar bob taith wella mae yna ddigwyddiadau symbolaidd sydd yn dilysu'r canfyddiad bod carreg filltir wedi ei chyrraedd; nid yw'n bosibl eu mesur bob amser na'u troi yn fetrig perfformiad, ond maent yn darparu gwir deimlad bod pethau yn newid er gwell. Roedd agoriad swyddogol Canolfan Eni Tirion yn Ysbyty Brenhinol Morgannwg ar 9 Mawrth 2020 yn un digwyddiad o'r fath.

Nid yn unig mae'r cyfleusterau arloesol wedi eu dylunio'n benodol ar gyfer anghenion benywod a'u partneriaid, mae'r cysylltiadau cryf sydd wedi cael eu meithrin rhwng y staff a'r benywod sydd wedi rhoi genedigaeth yno yn gwbl amlwg a phwerus. Mae hynny yn gwbl wahanol i'r sefyllfa yr adroddwyd amdani gan y Colegau Brenhinol dros 12 mis yn gynharach.

Ers ei chreu ym mis Mawrth 2019, mae Canolfan Eni Tirion wedi dod yn hyb i ferched, babanod a theuluoedd, a daeth nifer sylweddol allan i ymuno â'r staff er mwyn dathlu ei llwyddiant cynnar. Mewn gwirionedd, roedd y llinell o fygis a chadeiriau gwthio yn ymestyn ymhell i lawr coridor yr ysbyty! Siaradodd rhai teuluoedd yn angerddol yn y seremoni agoriadol am y ffordd y gofalwyd amdanynt gan y staff, ac roedd yna wir deimlad o falchder a chydberchnogaeth oedd yn galondid rhyfeddol i'r aelodau Panel hynny oedd wedi cael y fraint o fod yn bresennol.⁴

Mae'r Panel yn cydnabod, mewn termau cymharol, bod Tirion ar hyn o bryd yn rhan fechan ond pwysig o'r gwasanaeth cyffredinol a ddarperir; ond mae'n gweld tystiolaeth o newid cyffelyb mewn agweddau a pherthnasoedd mewn lleoliadau gwasanaeth mamolaeth ledled ardal y Bwrdd Iechyd.

---

⁴ O ganlyniad i oblygiadau COVID-19 mewn perthynas â chapasiti staffio, penderfynodd Trefn Reoli Aur Y Bwrdd Iechyd i ddigomisiynu Canolfan Eni Tirion yn Ysbyty Brenhinol Morgannwg dros dro o 19:00 ar 19 Mawrth 2020 ymlaen. Bydd y sefyllfa yma yn cael ei hadolygu'n fanwl. Ers hynny mae'r staff mamolaeth o'r uned hon wedi cael eu symud er mwyn cefnogi gwasanaethau bydwreigiaeth ar safleoedd eraill y Bwrdd Iechyd.

ADOLYGIAD CLINIGOL ANNIBYNNOL

Pan adroddodd y Panel ddiwethaf yn Ionawr 2020, roedd cam cyntaf y Rhaglen Adolygu Clinigol newydd ddechrau. Roedd y timau amlddisgyblaethol o fydwragedd, obstetregwyr, anesthetyddion a neonatolegyddion sydd yn cynnal yr adolygiadau wedi cael eu hanwytho a'u hyfforddi ynghylch defnyddio'r adnodd adolygu dynodedig. Mae astudiaeth beilot hefyd wedi cael ei chynnal er mwyn 'profi'r' systemau a'r prosesau sydd wedi cael eu datblygu er mwyn sicrhau cysondeb.

Er bod cynnydd cyson wedi cael ei wneud, roedd yna ychydig o lithro, yn bennaf oherwydd diffyg capasiti yn y Bwrdd Iechyd er mwyn cefnogi'r prosesau gweinyddol sydd yn tanategu'r rhaglen, a diffyg parodrwydd i ddarparu gwybodaeth a chymorth i'r benywod a'r teuluoedd yr effeithiwyd arnynt. Roedd y Panel hefyd yn bryderus bod y broses hunangyfeirio yn cymerwyd gormod o amser i'w chwblhau ac roedd yna ddiffyg trylwyredd ynghylch prosesau gweinyddol y Bwrdd Iechyd oedd yn aml yn arwain at ail weithio a dyblygu ymdrechion.

Codwyd y materion hynny gyda'r Bwrdd Iechyd, ac er tegwch cafwyd ymateb cadarnhaol ar unwaith. Aildrefnwyd y tîm gwella yn gynnar ym mis Ionawr er mwyn darparu cymorth gyda mwy o ffocws i'r broses adolygu clinigol, a darparwyd capasiti ychwanegol er mwyn golygu nodiadau achos a phapurau cefnogol.

Hefyd, mae'r gronfa ddata benywod a theuluoedd, sydd yn gritigol ar gyfer ymgysylltu effeithiol, wedi cael ei hailddatblygu ar fformat mwy cydnherth tra cytunwyd a llofnodwyd y broses hunangyfeirio hefyd.

Mae'r staff newydd sydd yn ymuno â'r tîm, yn benodol yr Arweinydd Bydwreigiaeth, wedi dod â sgiliau a mewnwleidiad newydd i'r rhaglen, ac o ganlyniad i hynny, mae'r cymorth a ddarperir i'r Bwrdd Iechyd erbyn hyn yn fwy trylwyr, amserol ac effeithlon. Mae'r Panel yn teimlo ei fod yn cael gwell cymorth mewn perthynas â hyn, ac o ganlyniad i hynny, mae'r gwaith yn cael ei wneud yn gyflymach ac mae cynnydd sylweddol wedi cael ei wneud.

Yn y cyfamser, mae tri thîm adolygu clinigol amlddisgyblaethol arall wedi cael eu recriwtio, eu hyfforddi a'u hanwytho, sydd yn golygu bod chwech ar gael erbyn hyn. Mae hynny wedi galluogi dechrau ar yr ail gymal (babanod a oedd wedi marw cyn cael eu geni yn anffodus) a chysylltir â'r merched y bydd y gofal a roddwyd iddynt yn cael ei adolygu er mwyn eu galluogi i adrodd eu stori os byddant yn dymuno gwneud hynny.

Yn ogystal â recriwtio mwy o dimau adolygu clinigol amlddisgyblaethol, sefydlwyd Tîm Sicrwydd Ansawdd a Phanel Sicrwydd Ansawdd er mwyn goruchwylio'r adolygiadau unigol a chanfod y themâu a'r materion allweddol fydd yn sail ar gyfer adrodd yn ôl i'r Bwrdd Iechyd. Bydd y Tîm Sicrwydd Ansawdd hefyd yn sicrhau cysondeb o ran dull ac yn sicrhau y byddir yn adrodd yn ôl ar y canfyddiadau i fenywod a theuluoedd mewn ysbryd o ddidwylledd a thryloywder.

Bydd COVID-19 yn achosi heriau newydd i'r gwaith adolygu clinigol, ac mae'r Panel yn gorfod addasu ei arferion gweithio yn unol â hynny. Er bod y fethodoleg adolygu clinigol wedi cael ei dylunio i weithredu mewn amgylchedd rhithwir, mae'n bwysig cydnabod y byddir yn effeithio ar gyflymder y cynnydd os gelwir ar aelodau'r tîm adolygu clinigol neu staff cynorthwyol y Bwrdd Iechyd i gefnogi gwaith rheng flaen.

Mae Adran 4 yr adroddiad yn cynnwys crynodeb mwy manwl o'r cynnydd a wnaed i gyflwyno'r strategaeth ar gyfer adolygiadau clinigol.

YMGYSYLLTU Â MENYWOD A THEULUEDD

Yn adroddiad diwethaf y Panel yn Ionawr 2020, casglodd bod y Bwrdd Iechyd yn gwneud cynnydd da o ran gwella'r ffordd mae'n ymgysylltu â menywod a theuluoedd. Roedd Aelod Lleyg y Panel wedi chwarae rôl allweddol o ran arwain a chydlynu gweithgareddau yn ystod camau cychwynnol y broses wella. Ond, erbyn hynny roedd yn gallu camu'n ôl yn gynyddol i rôl ymgynghorol, a'r Bwrdd Iechyd yn cymryd mwy o berchnogaeth ar arweiniad a chyfeiriad strategol elfennau ymgysylltu a chyfathrebu y Cynllun Gwella Mamolaeth.

Roedd y cynnydd cynnar wedi cael ei gyfuno yn ystod y chwarter diwethaf, ac mae'r Bwrdd Iechyd wedi cymryd mwy o gamau ymlaen ac mae hynny yn amlwg yn dechrau newid natur a naws y berthynas rhwng y bobl sydd yn defnyddio'r gwasanaeth a'r rhai sydd yn ei ddarparu ar hyn o bryd.

Erbyn hyn mae'r rhaglen ymgysylltu gychwynnol wedi ei chwblhau, a llwyddwyd i gynnal trydydd digwyddiad ym Mhen-y-bont ar Ogwr, ac mae yna gynlluniau amlwg yn ymddangos ar gyfer gweithgareddau yn ystod y 12 mis diwethaf. Yn y cyfamser, mae'r rhai sydd yn arwain y rhaglen wedi meithrin hyder a gallu ac erbyn hyn maent yn dechrau pennu eu hagenda eu hunain.

Mae yna lawer i'w wneud eto, yn benodol er mwyn sicrhau bod yr hyn a ddysgir o ymgysylltu yn cael ei adlewyrchu yn nyluniad y gwasanaeth a'r ffordd gaiff ei ddarparu, ac mae yna faterion gweddilliol yn bodoli o hyd ynghylch rheoli cwynion, pryderon ac adborth. Ond, yn gyffredinol, mae'r Bwrdd Iechyd mewn lle gwahanol iawn i ble yr oedd flwyddyn yn ôl o ran y ffordd mae'n ymgysylltu ac yn cyfathrebu â benywod a theuluoedd.

Yn dilyn y digwyddiad ymgysylltu cymunedol diweddaraf ym Mhen-y-bont ar Ogwr, sef yr un mwyaf cynhyrchiol ac a fynychwyd orau hyd yma, ysgrifennodd un o'r mamau a oedd yn bresennol:-

“Rwyf eisiau diolch i chi (i gyd) am eich amser ac am werthfawrogi a gwrando ar fy meddyliau, teimladau a safbwyntiau. Roedd hynny yn help mawr i mi ac fe gododd fy ysbryd. Dyna'r peth gorau yr wyf wedi ei wneud hyd yma yn 2020, sef dod i'r sesiwn heddiw. Diolch eto”.

Mae'r safbwynt yma yn nodweddiadol o'r safbwyntiau a fynegwyd gan bobl eraill ac mae'n adlewyrchu newid sylweddol o brofiadau'r teuluoedd hynny a rannodd eu pryderon yn ystod adolygiad y Colegau Brenhinol.

Roedd y sylfeini yn eu lle, ac roedd hynny wedi creu'r amodau i wneud mwy o ddatblygiadau yn y maes yma. Mae'r Bwrdd Iechyd wedi cwblhau ei ddadansoddiad o'r adborth a gasglwyd yn ystod cam cyntaf y broses ymgysylltu, a bydd cynlluniau manylach yn ymddangos yn ystod y misoedd nesaf. Bydd y cynlluniau yma yn egluro sut fydd yr adborth a gasglwyd yn ystod y cam cyntaf yn dechrau ysgogi newid o ran dyluniad y gwasanaeth a'r ffordd gaiff ei ddarparu. Yn y pen draw, bydd angen i hynny gael ei adlewyrchu yn natblygiad metrigau perfformiad priodol yn y Fframwaith Integredig ar gyfer Asesu Perfformiad a Sicrwydd (IPAAF).

O edrych ymlaen, bydd y Panel yn monitro ac yn cefnogi'r gwaith o gyflawni Cynllun Ymgysylltu 2020/21, er bydd raid i ddisgwyliadau fod yn realistig o ystyried effaith sefyllfa COVID-19 ar y GIG ac ar allu benywod a theuluoedd a phartner asiantaethau i gyfranogi. Hefyd bydd yna ffocws parhaus ar ddarparu elfen gwasanaethau mamolaeth y cynllun gweithredu ar gwynion a phryderon corfforaethol, ble mae angen gwneud mwy o waith.

Mae Adran 5 yr adroddiad yn cynnwys crynodeb mwy manwl o'r cynnydd a wnaed yn yr elfen hon, a pheth o'r gwaith sydd ar ôl i'w wneud.

DATBLYGU'R IPAAF A'R CYNLLUN GWELLA MAMOLAETH

Mae'r Panel a'r Bwrdd Iechyd yn gwbl rwymedig i fodel y Fframwaith Integredig ar gyfer Asesu Perfformiad a Sicrwydd (IPAAF). Mae'r IPAAF yn elfen bwysig o'r broses drosolwg oherwydd mae'n galluogi i welliannau perfformiad gael eu monitro a'u hasesu ac i adrodd arnynt yn wrthrychol, ar sail tystiolaeth a deilliannau.

Bydd hefyd, yn yr hirdymor, yn darparu ffordd i'r Bwrdd Iechyd allu cael y sicrwydd y mae ei angen bod y gwasanaethau mamolaeth a newyddenedigol y mae'n eu darparu yn ddiogel ac effeithiol, yn cael eu rheoli a'u harwain yn dda gyda ffocws cadarn ar brofiad menywod a theuluoedd y maent yn gofalu amdanynt.

Yn adroddiad y Panel yn Ionawr 2020, mynegodd siom ynghylch cyflymder y gwaith o ddatblygu'r IPAAF. Hefyd roedd yna ddiffyg cynnydd diriaethol o ran gwella'r Cynllun Gwella Mamolaeth presennol er mwyn cynnwys cerrig milltir, targedau a chyflawniadau cliriach.

Ym mis Ionawr, daethpwyd ag adnoddau ychwanegol i'r Tîm Gwella Mamolaeth a bu newid yn y strwythur a gynyddodd gapasiti ac a roddodd fwy o ffocws ar feysydd allweddol.

O ganlyniad i hynny, mae'r Cyfarwyddwr Gwella Mamolaeth wedi gallu canolbwyntio mwy o amser ac egni ar faterion datblygiadol, ac er clod iddi, mae cynnydd sylweddol wedi ei wneud mewn amser cymharol fyr.

Arweiniodd hynny at gynnal gweithdy ar 9 Mawrth ble cytunwyd yn gyffredinol ar y metrigau fydd yn cael eu defnyddio i boblogi tri maes perfformiad yr IPAAF a'r fethodoleg fydd yn cael ei defnyddio er mwyn cynnal asesiadau rhesymegol yn erbyn lefelau amrywiol y Matrics Aeddfedrwydd y cytunwyd fydd yn sail ar gyfer adrodd ar gynnydd i Weinidogion.

Er y bydd angen mireinio ac addasu'r IPAAF yn raddol yn ystod y misoedd nesaf, mae hynny yn cynrychioli cynnydd da, ac mae'r Panel yn fodlon bod fframwaith asesu perfformiad a sicrwydd ymarferol wedi ei sefydlu.

Arwyddocâd hynny yw bod y Bwrdd Iechyd, am y tro cyntaf, yn gallu hunanasesu yn erbyn y Matrics Aeddfedrwydd, ac mae wedi casglu bod y sefyllfa bresennol fel a ganlyn:-

Ffigwr 1: Asesiad Aeddfedrwydd - Ebrill 2020

	LEFEL AEDDFEDRWYDD				
	Elfennol	Cynnydd Cynnar	Canlyniadau	Aeddfedrwydd	Enghreifftiol
Gofal Diogel ac Effeithiol					
Ansawdd Profiadau Menywod a Theuluoedd					
Ansawdd Arweinyddiaeth a Rheolaeth					

Mae'r Panel wedi adolygu sail resymegol y Bwrdd Iechyd ar gyfer asesu ac mae'n cytuno â'r casgliadau, h.y. bod y Bwrdd Iechyd erbyn hyn yn gwneud 'Cynnydd Cynnar' ac yn symud tuag at 'Ganlyniadau' ym mhob un o'r tri maes perfformiad.

Mae eglurhad manylach o'r IPAAF, y Matrics Aeddfedrwydd a'r sail resymegol ar gyfer asesu yn Adran 6 yr adroddiad.

Yn ogystal â gwneud cynnydd o ran datblygu'r IPAAF, mae'r Cynllun Gwella Mamolaeth wedi cael ei ddatblygu hefyd er mwyn cynnwys amserlenni a cherrig milltir clir ar gyfer cyflawni. Er bod y cysylltiad ag argymhellion y Colegau Brenhinol wedi cael eu cynnal, erbyn hyn mae'n gynllun sydd yn ymwneud â gwella cynaliadwy dros gyfnod o amser, yn hytrach na chyflawni rhestr hir o gamau sydd ar brydiau yn gorgyffwrdd.

Mae eglurhad manylach ynghylch sut mae'r Cynllun Gwella Mamolaeth wedi esblygu ar gael yn Adran 6 yr adroddiad, ac mae copi o'r cynllun lefel uchel sydd yn dangos cerrig milltir ac amserlenni ar gael yn 'Atodiad G'.

YMATEB Y BWRDD IECHYD

Yn ystod y tri mis diwethaf mae'r Bwrdd Iechyd wedi parhau i weithio'n adeiladol gyda'r Panel er mwyn gyrru'r rhaglen wella yn ei blaen, ac er gwaetha'r holl heriau eraill sydd yn wynebu'r sefydliad ar hyn o bryd, mae yna wir deimlad o berchnogaeth o hyd ar lefel y Cadeirydd, Prif Weithredwr a'r Bwrdd. Mae'r fframwaith gwella a sefydlwyd drwy'r Bwrdd Gwella Mamolaeth (MIB), y Tîm Gwella Mamolaeth (MIT) a'r tri Bwrdd Prosiect yn parhau i esblygu, ac yn amlach na pheidio mae'n parhau i weithio'n dda.

Roedd yna broblemau capasiti a gallu yn y MIT cyn Nadolig 2019, ac roedd hynny yn effeithio ar gyflymder y cynnydd. Ond, aeth y Bwrdd Iechyd i'r afael â'r materion yn gyflym a chadarnhaol drwy ailstrwythuro'r tîm a chyflwyno mwy o gapasiti, yn benodol er mwyn cefnogi'r Rhaglen Adolygu Clinigol.

Ers diwedd Ionawr, mae'r MIT wedi bod yn gweithio gyda chapasiti llawn ac mae hynny wedi gwella effeithlonrwydd gweinyddol ac wedi rhyddhau capasiti'r Cyfarwyddwr Gwella er mwyn canolbwyntio ar faterion datblygiadol. Mae hynny wedi galluogi bwrw ymlaen gyda nifer o ddarnau o waith pwysig yn ystod y chwarter, sydd yn cynnwys:-

- cytuno a llofnodi'r broses hunangyfeirio;
- ailddatblygu cronfa ddata benywod a theuluoedd;
- datblygu mwy ar yr IPAAF;
- diweddarau'r Cynllun Gwella Mamolaeth;
- cyflwyno tystiolaeth i'r Panel yn fwy amserol;
- cyflawni cymal arall o argymhellion RCOG.

Dechreuodd y Cyfarwyddwr Bydwreigiaeth newydd yn ei swydd yn gynnar ym mis Ionawr. Dyma'r tro cyntaf i i uwch swydd bydwreigiaeth gael ei chynnig ar lefel Cyfarwyddwr, ac mae manteision hynny yn amlwg yn barod. Mae gan y Cyfarwyddwr brofiadau a mewnwelediad perthnasol eang sydd eisoes yn creu mwy o fomentwm, syniadau newydd a dull mwy strategol.

Mae'r penodiad hefyd yn golygu bod y triawd o arweinwyr meddygol, clinigol a rheolaethol wedi ei sefydlu am y tro cyntaf ers dechrau ar y rhaglen wella. Sylwir bod y tîm arweiniol erbyn hyn yn ymddwyn mewn ffordd fwy cydlynol ac mae'n dechrau rheoli'r agenda wella ac mae'r MIT yn gynyddol yn cymryd rôl gefnogol. Mae'r cynnydd hwnnw mewn perchnogaeth yn benodol yn cael ei groesawu.

Yn ystod yr wythnosau diweddar, mae'r Panel wedi bod yn gynyddol ymwybodol nad yw wedi rhoi cymaint o sylw i'r gwasanaethau newyddenedigol ag y mae wedi ei roi i'r gwasanaeth mamolaeth.

Rhoddyd gwahoddiad i'r Arweinydd Newyddenedigol fynychu cyfarfod ffurfiol nesaf y Panel er mwyn rhoi trosolwg o'r gwasanaeth, a bydd hynny nawr yn dod yn faes ffocws yn ystod y cyfnod adrodd nesaf, yn ddibynnol ar effaith sefyllfa COVID-19.

Mae'r Panel yn parhau i weithio'n agos gyda'r Prif Weithredwr er mwyn sicrhau bod yna synergedd rhwng yr hyn sydd yn digwydd yn y gwasanaethau mamolaeth a newyddenedigol a'r cynllun corfforaethol ehangach. Yn ystod yr wythnosau diwethaf, yn ogystal â chyflwyno'r model gweithredu newydd, cyhoeddwyd fframwaith rheoli perfformiad corfforaethol newydd, ac mae strategaeth ymgysylltu a chyfathrebu ehangach y sefydliad yn agos at gael ei gwblhau. Bydd hyn oll yn helpu i sicrhau bod y gwelliannau sydd yn cael eu cyflawni yn y gwasanaethau mamolaeth yn gynaliadwy yn yr hirdymor.

Bu peth cynnydd yn erbyn y cynllun gweithredu ar gwynion a phryderon gyda strwythur adolygedig, adnoddau ychwanegol a pholisi cwynion a phryderon newydd yn cael ei sefydlu yn ystod y chwarter olaf. Mae yna arwyddion o wella mewn perfformiad, yn benodol o ran gwelliannau i amseroldeb cwynion newydd a gostyngiad yn nifer y cwynion gaiff eu hailagor.

Ond, mae adborth diweddar gan fenywod a theuluoedd yn awgrymu bod datrys cwynion hanesyddol yn parhau i fod yn broblem a bydd y Panel yn parhau i ganolbwyntio ei sylw ar y mater hwn yn ystod y cyfnod nesaf. Mae yna hefyd heriau ynghylch ansawdd yr ymatebion gaiff eu darparu ac mae'n galonogol gweld y Cyfarwyddwr Bydwreigiaeth yn cymryd perchnogaeth bersonol ar hynny mewn perthynas â gwasanaethau mamolaeth.

Yng nghasgliad ei adroddiad blaenorol, mae'r Panel yn enwi wyth elfen lle'r oedd yn disgwyl gweld y Bwrdd Iechyd yn gwneud cynnydd yn ystod chwarter cyntaf 2020. Mae'r rhain yn cael eu nodi yn Adran 7 yr adroddiad ynghyd ag asesiad cryno o'r hyn sydd wedi ei gyflawni.

CRYNODEB O'R CASGLIADAU A'R CAMAU NESAF

Gan adeiladu ar y sylfeini cadarn a nodwyd yn ei adroddiadau blaenorol, mae'r Panel yn credu bod y Bwrdd Iechyd wedi gwneud **mwyafrif o gynnydd** yn ystod chwarter cyntaf 2020. Yn benodol:-

- mae yna dystiolaeth o gyflawni mwyafrif yn erbyn y Cynllun Gwella Mamolaeth;
- mae yna arwyddion amlwg bod y gwasanaeth yn gwella;
- mae cam cyntaf ymgysylltu wedi cael ei gwblhau gyda deilliannau cadarnhaol;
- mae'r Rhaglen Adolygu Clinigol yn mynd rhagddi erbyn hyn;
- mae'r Bwrdd Iechyd yn parhau i ymgysylltu'n adeiladol yn y broses;
- mae'r fframwaith gwella sydd wedi ei sefydlu yn gweithio'n dda;
- datblygwyd mwyafrif ar yr IPAAF a'r MIB;
- erbyn hyn mae asesiad gwaelodlin cychwynnol wedi cael ei gynnal;
- mae yna dystiolaeth o 'Gynnydd Cynnar' yn erbyn pob un o dri maes IPAAF.

Yn seiliedig ar hynny, mae'r Panel yn credu bod y Bwrdd Iechyd erbyn hyn yn bendant ar y llwybr iawn, nid yn unig i gyflawni argymhellion y Colegau Brenhinol, ond hefyd, ymhen amser, i ddarparu gwasanaeth mamolaeth y gallan nhw, eu staff a'u cymunedau fod yn falch ohono.

Mae yna lawer iawn o waith i'w wneud o hyd ac enwyd nifer o 'gampau nesaf' fydd yn darparu ffocws ar gyfer y cyfnod nesaf, a bydd hynny yn cael ei fonitro drwy'r broses sicrwydd, sydd erbyn hyn wedi ei sefydlu. Mae'r camau yma wedi eu crynhoi yn Adran 9 yr adroddiad.

Prif bryder y Panel yn ystod y cyfnod yma o ansicrwydd mawr yw a fydd y Bwrdd lechyd yn gallu cynnal y ffocws a'r ymrwymiad hirdymor sydd ei angen nawr er mwyn adeiladu ar y sylfeini cadarn a grëwyd.

ARGYMHELLION

Wrth ystyried y cynnydd sy'n cael ei wneud, ac ymrwymiad parhaus y Bwrdd lechyd i'r broses wella, nid yw'r Panel yn teimlo bod angen gwneud unrhyw argymhellion penodol i'r Bwrdd lechyd ar hyn o bryd.

Ond, o ystyried y cynnydd sydd yn cael ei wneud, mae'r Panel yn cynnig **ymestyn y cylch adrodd i chwe mis gyda'r adroddiad nesaf i gael ei gyflwyno erbyn diwedd Medi 2020.**

Mae sail resymegol yr argymhelliad yma yn cael ei egluro'n fanylach yn Adran 9 yr adroddiad.

